

POLÓNYI ISTVÁN

ezredforduló hazai oktatása
Háromnegyed évtized tanulmányai az oktatásról –
oktatásgazdasági, oktatáspolitikai nézőpontból

Ú·M·K

Budapest, 2011

TARTALOM

BEVEZETŐ	9
1. AZ EZREDFORDULÓ MAGYAR OKTATÁSA	10
BEVEZETÉS – A MAGYAR OKTATÁS A 20. SZÁZADBAN	10
A '90-ES ÉVEK – A MAGYAR OKTATÁS RENDSZERVÁLTÁSA	13
A HAZAI OKTATÁS MINŐSÉGE	26
BEFEJEZÉSÜL	28
2. EGYRE TÖBBET EGYRE KEVESEBBÉRT? AVAGY A TÖMEGESEDŐ FELSŐOKTATÁS FINANSZÍROZÁSA	33
A FELSŐOKTATÁS 20. SZÁZADVÉGI FEJLŐDÉSÉRŐL – A SZÁMOK TÜKRÉBEN	33
A HAZAI FELSŐOKTATÁS FEJLŐDÉSÉRŐL RÖVIDEN	35
A TÖMEGESEDÉS ÉS A RÁFORDÍTÁSOK	38
A FINANSZÍROZÁS ÁTALAKULÁSA	41
RÖVIDEN A HAZAI TENDENCIÁKRÓL	44
BEFEJEZÉSÜL	48
3. A VÁLASZ AZ E-LEARNING – DE MI VOLT A KÉRDÉS?	52
BEVEZETÉS	52
SZÁMÍTÓGÉP ÉS INTERNET AZ OKTATÁSBAN	53
A REALITÁSOK – IRREALITÁSOK	56
MIRE VÁLASZ AZ E-LEARNING?	58
BEFEJEZÉSÜL	60
4. BUDAPESTI OKTATÁSI ANZIKSZ	65
BUDAPEST, A RÉGIÓ	65
BUDAPEST OKTATÁSA A REGIONÁLIS ADATOK TÜKRÉBEN	67
AZ ISKOLÁZOTTSÁG, A FOGLALKOZTATÁS ÉS A KULTURÁLIS ELLÁTOTTSÁG NÉHÁNY JELLEMZŐJE	74
A VÁROS BELÜLRŐL – KIS BUDAPESTI VÁROSSZOCIOLÓGIA	76
BEFEJEZÉSÜL	78
5. A SZAKMAI KÉPZÉS ÉS A SZAKMAI MŰVELTSÉG ÁTALAKULÁSAI	82
A SZAKMAI MŰVELTSÉG A KORAI IDŐKBEN	82
AZ INDUSZTRIONÁLIS KOR SZAKMAI MŰVELTSÉGE	84
A POSZTINDUSZTRIONÁLIS KOR OKTATÁSA ÉS A SZAKMAI MŰVELTSÉG	90
BEFEJEZÉSÜL	95

6. AZ EGYHÁZI KÖZOKTATÁS NÉHÁNY OKTATÁSGAZDASÁGI SAJÁTOSSÁGA	100
FENNTARTÓI ÉS TERÜLETI ELOSZLÁS	100
A KÖZOKTATÁS FINANSZÍROZÁSA	102
AZ EGYHÁZI ISKOLÁK KIEGÉSZÍTŐ ÁLLAMI TÁMOGATÁSA	103
ÉRVEK A KIEGÉSZÍTŐ TÁMOGATÁS MELLETT ÉS ELLEN	104
A KIEGÉSZÍTŐ TÁMOGATÁS KISZÁMÍTÁSA	105
ELSZÁMOLTATHATÓSÁG	107
7. AZ EGYETEMVEZETÉS LASSÚ VÁLTOZÁSA	111
A RENDSZERVÁLTÁS ELŐTT	111
A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY VEZETÉSE AZ 1993. ÉVI TÖRVÉNY ALAPJÁN	113
AZ INTÉZMÉNYIRÁNYÍTÁS VÁLTOZÁSA A 2005. ÉVI FELSŐOKTATÁSI TÖRVÉNY FORMÁLÓDÁSA SORÁN	116
MENEDZSEREK A GAZDASÁGI TANÁCSOKBAN	122
BEFEJEZÉSÜL	124
8. AZ AKADÉMIA DISZKRÉT BÁJA	130
ELMARADT RENDSZERVÁLTÁSOK	130
AZ ÜGYFELEJTETT MONOPÓLIUM	131
AZ AKADÉMIAI KUTATÓINTÉZETEK	134
A NAGYDOKTORI ÜZLET	136
ÉLETKOR ÉS STRUKTÚRA	137
BEFEJEZÉSÜL	138
9. EGYRE TÖBBET EGYRE KEVESEBBEN?	141
HALLGATÓ-OKTATÓ ARÁNY	141
AZ OKTATÓK KORSTRUKTÚRÁJA	143
AZ OKTATÓK TUDOMÁNYOS MINŐSÍTÉSE	146
A NAGYDOKTOROK	148
PROFESSZORI KERESETEK	151
A NŐK ARÁNYA	152
BEFEJEZÉSÜL	154
MELLÉKLET	154
10. A FELSŐOKTATÁS MINŐSÉGÜGYE	158
A MINŐSÉGÜGYI RENDSZEREK FEJLŐDÉSE	159
AZ OKTATÁS MINŐSÉGÜGYE	160
A FELSŐOKTATÁS MINŐSÉGÜGYÉNEK FEJLŐDÉSE	163
A MINŐSÉGÉRTÉKELÉS INDIKÁTORAI AZ OKTATÁSBAN	168
NEHÉZSÉGEK AZ OKTATÁS MINŐSÉGÉRTÉKELÉSÉBEN	172
BEFEJEZÉSÜL	174

11. FELSŐOKTATÁS ÉS TUDOMÁNPOLITIKA	180
A KÖZÉPKORI EGYETEMTŐL A HUMBOLDTI ÉS A NAPÓLEONI EGYETEMIG	180
A POST-HUMBOLDTI EGYETEM	183
A TUDOMÁNY RENDSZERÉNEK FEJLŐDÉSE, ÉS TUDOMÁNPOLITIKAI KÖVETKEZMÉNYEI	186
A TUDOMÁNPOLITIKA KÖZGAZDASÁGI MEGKÖZELÍTÉSBN	189
A HAZAI FELSŐOKTATÁSI TUDOMÁNPOLITIKA A RENDSZERVÁLTÁSIG	191
A HAZAI TUDOMÁNPOLITIKA ELMARADT RENDSZERVÁLTÁSA	193
BEFEJEZÉSÜL	196
12. RENDSZERVÁLTOZÁSOK AZ OKTATÁS FINANSZÍROZÁSÁBAN	200
A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN – AZ OKTATÁS KÖRNYEZETE	200
RENDSZERVÁLTÁSOK A KÖZOKTATÁS FINANSZÍROZÁSÁBAN	203
BEFEJEZÉSÜL	215
13. A MAGYAR FELSŐOKTATÁS FINANSZÍROZÁSA A KORAI 2000-ES ÉVEKBEN	221
A FELSŐOKTATÁSI KIADÁSOK TERJEDELME	221
A FELSŐOKTATÁS FINANSZÍROZÁS NÉHÁNY MEGHATÁROZÓ ELEME	224
BEFEJEZÉS HELYETT	239
14. FÉLÚTON BOLOGNÁBA, AVAGY A KÉTSZINTŰ KÉPZÉS (ELŐZETES) FOGADTATÁSA	246
A KÉTCIKLUSÚ KÉPZÉS JOGI KERETEINEK MEGTEREMTÉSE	246
A BEVEZETÉS NEHÉZSÉGEI	247
MIÉRT IS KELL BOLOGNA?	251
EGY EMPIRIKUS VIZSGÁLAT ELŐZETES TANULSÁGAI	253
BEFEJEZÉS HELYETT	257
15. SOK VAGY KEVÉS? A HAZAI MATEMATIKAI, TERMÉSZETTUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI KÉPZÉS NEMZETKÖZI ÖSSZEHOSONLÍTÁSBAN	263
BEVEZETÉS	263
A FELSŐOKTATÁSI KÉPZÉSI STRUKTÚRA	264
A MATEMATIKAI, TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS MŰSZAKI SZAKOKRA FELVÉTELIZŐK	265
A DIPLOMÁSOK	267
ÉS A KÖZOKTATÁS?	270
BEFEJEZÉSÜL	272